

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
З ДИСЦИПЛІНИ
„РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ ”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ-2016

Підготовлено професором кафедри управління персоналом та економіки праці Дорошенко Л.С.

Перезатверджено на засіданні кафедри управління персоналом та економіки праці (Протокол № 1 від 29 серпня 2016 року)

Схвалено Вченою радою Інституту менеджменту та бізнесу ім. Б. Хмельницького (протокол №8 від 30.08.2016 р.)

Дорошенко Л.С. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни "Розміщення продуктивних сил" (для бакалаврів). - К.: МАУП, 2016. - 41с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, методичні вказівки, щодо вивчення конкретних тем чи питань, теми рефератів, навчальні завдання для самостійного опрацювання матеріалу, питання для самоконтролю, перелік основних знань та умінь, список літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна “Розміщення продуктивних сил” є складовою навчального плану загальнонаукової та професійної підготовки фахівців економічного профілю.

Надані методичні вказівки до тем курсу допоможуть студенту:

- заявити теоретичні основи і ресурсні передумови розміщення продуктивних сил формування і розвитку міжгалузевих комплексів, міжрегіональних і зовнішньоекономічних зв'язків;
- навчитись використовувати територіальні особливості розвитку виробництва, розкривати специфіку регіональних ризиків сировини, товарів, праці, капіталу, а також регіональних аспектів економічної реформи;
- досліджувати найважливіші закономірності, принципи і чинники, які визначають розміщення і розвиток продуктивних сил, механізм їх впливу на територіальну організацію виробництва;
- виявити особливості сучасного стану розміщення продуктивних сил і визначити напрями його удосконалення;
- обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення регіональної політики як інструмента для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів;
- опанувати методи, що використовуються при аналізі розвитку економіки регіону та обґрунтування територіальної організації виробництва.

Важливість питань теорії та практики розміщення продуктивних сил на сучасному етапі обумовлюється посиленням ролі регіонального підходу в регулюванні економіки, управлінні соціально-економічним розвитком територій, забезпеченні ефективного використання регіональних ресурсів та економічної безпеки. Студенти стаціонарної форми навчання у процесі вивчення дисципліни виконують реферат за однією з наведених у програмі тем. Студенти заочної форми навчання після опрацювання програмного матеріалу виконують контрольну роботу, варіант якої узгоджується з викладачем.

Мета даних методичних рекомендацій полягає в наступному:

- ознайомленні студентів з основними формами самостійної роботи з навчальним матеріалом;
- наданні допомоги студентам в практичному застосуванні цих форм;
- методичному забезпеченні самостійного вивчення студентами окремих тем дисципліни „Розміщення продуктивних сил”, які в повному обсязі не входять до лекційного курсу, але є необхідними для всебічного і глибокого оволодіння знаннями з даної дисципліни.

Методичні рекомендації орієнтують студентів, на які питання певної теми слід звернути особливу увагу. В методичній розробці визначається також бажаний результат вивчення конкретної теми, вказується, що студент повинен знати і уміти. В такий спосіб студент може самостійно визначити ступінь досягнення навчальної мети.

Методичні рекомендації включають методичні вказівки щодо вивчення окремих тем, навчальні завдання для самостійного опрацювання, теми рефератів, питання та тести для самоконтролю, список рекомендованої літератури.

**Тематичний план
дисципліни
„Розміщення продуктивних сил”**

№	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні основи та загальні умови розміщення продуктивних сил
1	Предмет, метод і завдання курсу
2	Закономірності, принципи і чинники розміщення продуктивних сил
3	Економічне районування
4	Зарубіжні теорії розміщення виробництва
	Змістовий модуль II. Чинники розміщення продуктивних сил України
5	Населення і трудові ресурси
6	Природно-ресурсний потенціал і його економічна оцінка
7	Науково-технічний прогрес і розміщення продуктивних сил. Виробничий і науковий потенціали економіки
	Змістовий модуль III. Розміщення продуктивних сил України
8	Народногосподарський комплекс України. Його галузева і територіальна структура
9	Міжгалузеві комплекси як складні структурні утворення
10	Паливно-енергетичний комплекс
11	Металургійний комплекс
12	Машинобудівний комплекс
13	Хіміко-лісовий комплекс
14	Агропромисловий комплекс
15	Комплекс з виробництва непродовольчих товарів народного споживання
16	Будівельний комплекс
17	Транспортний комплекс і зв'язок
18	Характеристика продуктивних сил економічних районів
	Змістовий модуль IV. Методи економічного обґрунтування розміщення виробництва
19	Аналіз ефективності територіальної організації народного господарства
20	Методи обґрунтування розміщення виробництва
21	Особливості розвитку економіки регіонів в конкурентному ринковому середовищі

22	Основи державної регіональної політики
	Змістовий модуль V. Вплив зовнішньоекономічних зв'язків на розвиток і розміщення продуктивних сил України
23	Сутність, значення та основні форми зовнішньоекономічного співробітництва
24	Зовнішньоекономічні зв'язки України з країнами СНД
Разом годин:	150

МАУП

Зміст самоїстійної роботи з дисципліни

«Розміщення продуктивних сил»

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні основи та загальні умови розміщення продуктивних сил

Теми 1 та 2. Предмет, метод і завдання курсу закономірності, принципи і чинники розміщення продуктивних сил.

Методичні вказівки до вивчення теми:

Вивчаючи ці теми студент повинен, перш за все, засвоїти низку категорій та понять, зокрема, таких, як продуктивні сили, розміщення продуктивних сил, фактори та принципи розміщення продуктивних сил і т. ін. При цьому слід звернути увагу на те, що в навчальній та науковій літературі можуть зустрічатись певною мірою відмінні тлумачення певного поняття. Часто це може пояснюватись зміною поглядів, оцінок тієї чи іншої категорії. Наприклад, якщо раніше продуктивні сили розглядались як засоби виробництва та люди, які приводять їх в дію, то сьогодні продуктивні сили вважають систему факторів виробництва, яка забезпечує перетворення речовин природи відповідно до потреб людей, створює матеріальні та духовні блага і визначає зростання продуктивності суспільної праці.

Важливою частиною другої теми є економічні закони та закономірності, на яких базується розміщення продуктивних сил. Основними моментами, які необхідно чітко зрозуміти студенту, це – сутність економічного закону як економічної категорії, його об'єктивний характер, відмінності між поняттями закон та закономірність. Треба також розібратись в сутності окремих законів та закономірностей таких як територіального поділу праці, територіальної концентрації виробництва, вирівнювання (зближення) рівнів соціально – економічного розвитку регіонів, комплексного розвитку продуктивних сил та ін.

Для кращого засвоєння теоретичних засад розміщення продуктивних сил студент повинен зрозуміти механізм врахування дії економічних законів

під час прийняття рішення щодо розміщення конкретного виробництва. Тому необхідно з'ясувати сутність характеристики таких понять, як фактори та принципи розміщення продуктивних сил, а також вивчити конкретні фактори та принципи.

Завершення вивчення теоретичних основ розміщення продуктивних сил доцільно ознайомленням з окремими теоріями, що розроблялись вченими в різні аси. Зокрема, студенти повинні зрозуміти основні положення таких концепцій як „географічний детермінізм”, „інвайроменталізм”, „кліматичних оптимумів”, „концентричних кілець” та ін. Варто запам'ятати також основних представників вказаних наукових концепцій.

ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Зазначте визначення, що найповніше розкриває завдання курсу „Розміщення продуктивних сил”:

а) визначення методів обґрунтування та напрямків удосконалення територіальної організації виробництва, а також територіальних особливостей єдиного економічного простору, механізмів формування регіональних ринків і процесів розвитку міжрайонних та внутрішньорайонних зв'язків;

б) визначення раціонального розміщення продуктивних сил, ефективного використання всіх видів ресурсів та зменшення витрат на підвищення економічного потенціалу території;

в) визначення факторів, що зумовлюють розміщення виробництва в конкретному регіоні;

г) вивчення закономірностей просторової організації продуктивних сил.

2. До методів, які використовуються для обґрунтування розміщення продуктивних сил, не належать:

а) балансові розрахунки;

б) економіко-статистичний аналіз;

- в) класифікація галузей економіки;
- г) економіко-математичне моделювання.

3. Продуктивні сили – це:

- а) природні умови і трудові ресурси;
- б) сукупність суб'єктивних і речових факторів виробництва;
- в) галузі сфери матеріального виробництва;
- г) природні ресурси та засоби виробництва, створені суспільством.

4. У складі продуктивних сил природні ресурси можуть виступати як:

- а) засоби праці;
- б) предмети праці;
- в) засоби виробництва;
- г) умови для здійснення виробничої діяльності.

5. Основними передумовами територіального поділу праці є:

- а) природні умови і ресурси;
- б) економічна ситуація;
- в) попит на товари та послуги;
- г) соціально-економічні умови.

6. Галузі спеціалізації економіки регіону визначаються за допомогою коефіцієнта:

- а) локалізації;
- б) міжрайонної товарності;
- в) виробництва продукції галузі на душу населення;
- г) кореляції.

7. Німецький вчений І.Тюнен обґрунтував:

- а) теорію „штандартів”;
- б) теорію „концентричних кілець”;
- в) „систему шестикутників”;
- г) ієрархію центральних місць за їх функціональним значенням та ступенем впливу на навколишній простір.

8. Спеціалізація регіону визначається за допомогою таких показників:

а) питома вага продукції окремих галузей в загальному обсязі продукції регіону;

б) питома вага промислової продукції регіону в загальному обсязі продукції по країні;

в) питома вага чисельності зайнятих працівників в окремих галузях у загальній їх кількості в промисловості регіону в цілому;

г) питома вага чисельності працівників, зайнятих у промисловості регіону в загальній чисельності працівників по країні.

9. При розрахунках ефективності витрат розрізняють такі види ефективності:

а) загальну (абсолютну);

б) глобальну;

в) часткову;

г) порівняльну.

10. Узгодження системи кількісних і якісних показників розвитку народного господарства регіону і його ланок забезпечується за допомогою:

а) бюджетних нормативів;

б) територіальних балансів;

в) фінансових механізмів;

г) самоуправління регіонів.

11. Зазначте, що з наведеного не належить до принципів розміщення продуктивних сил:

а) наближення виробництва до джерел сировини, палива, енергії та до регіонів споживання продукції;

б) першочергове освоєння та комплексне використання найефективніших видів природних ресурсів;

в) регіональна інтеграція та комплексність;

г) пропорційне розміщення продуктивних сил.

12. Зазначте, який із наведених показників найточніше відображає трудомісткість продукції:

- а) питомі витрати на зарплату в собівартості продукції;
- б) кількість людино-годин на одиницю продукції;
- в) обсяг виробленої продукції на одного працівника;
- г) розмір заробітної плати на одиницю продукції.

13. Теорія просторової організації суспільства, моделювання процесів на основі мінімізації витрат сил і часу при переміщенні по найкоротшим відстаням була розроблена П.Хаггетом:

- а) у кінці ХІХ ст.;
- б) на початку ХХ ст.;
- в) у 60-70 роках ХХ ст.;
- г) у першій половині 50-х років ХХ ст..

14. Зазначте, що з наведеного не впливає на посилення ролі територіального підходу до регулювання економіки в умовах ринку:

- а) наявність суто регіональних проблем у суспільному розвитку;
- б) ускладнення територіальної організації підприємств різних форм власності;
- в) необхідність узгодження інтересів окремих підприємств та господарського комплексу в цілому;
- г) скорочення випуску промислової продукції.

15. Розробка методів вивчення міжгалузевих зв'язків і міжгалузевого балансу за схемою „витрати – випуск” на прикладі структури американської економіки належить:

- а) У. Ізарду;
- б) В. Леонт'єву;
- в) П. Хаггету;
- г) В. Кристалеру.

16. Предметом вивчення курсу „Розміщення продуктивних сил” є:

- а) умови, особливості та ефективність розміщення і розвитку суспільного виробництва;
- б) сукупність факторів, які визначають територіальну організацію

суспільства;

в) закономірності територіальної організації продуктивних сил;

г) сукупність соціально-економічних та природних чинників, що зумовлюють раціональне розміщення продуктивних сил.

17. Рівень розвитку регіонального виробництва визначається такими показниками:

а) обсяг виробленого національного доходу на одного працюючого;

б) обсяг спожитого чистого продукту на душу населення;

в) вироблений національний дохід;

г) продуктивність праці.

В результаті вивчення даної теми студент повинен:

Знати:

- сутність понять – продуктивні сили, елементи продуктивних сил, економічний закон (закономірність), фактор та принцип розміщення продуктивних сил.
- важливіші економічні закони, які необхідно враховувати при розміщенні виробництва;
- основні групи факторів розміщення продуктивних сил;
- важливіші принципи розміщення продуктивних сил.

Уміти:

- пояснити дію основних законів та закономірностей;
- розкрити механізм врахування принципів та факторів розміщення продуктивних сил;
- навести конкретні приклади зміни впливу окремих факторів на розміщення конкретних виробництв.

Література [4,5,7,9,10]

Змістовий модуль II. Чинники розміщення продуктивних сил.

Тема 5. Населення і трудові ресурси.

Методичні вказівки до вивчення теми.

Опрацювання даної теми необхідно починати з вивчення та засвоєння особливостей демографічної ситуації в Україні та демографічного відтворення робочої сили.

Україна належить до країн, що характеризуються низькими рівнями народжуваності населення. Природний приріст населення має від'ємне значення, що свідчить про абсолютне скорочення його чисельності. Причому ця тенденція є досить тривалою. Останніми роками перевищення рівня смертності над рівнем народжуваності зменшилось, але ця негативна тенденція все ще зберігається. В 2013 році різниця між вказаними показниками складала 3.1. Тобто демографічна ситуація залишається несприятливою. Найгірша вона в північних та східних областях (Чернігівській, Сумській, Полтавській, Донецькій, Харківській). Незначний приріст населення мають Закарпатська, Львівська, Волинська, Івано-Франківська та Чернівецька області.

Важливим показником демографічної ситуації в Україні є середня тривалість життя, тобто кількість років ,яку в середньому належить прожити поколінню народжених ,за умов ,що впродовж його життя рівень смертності в окремих вікових групах не буде змінюватись.

В Україні поглиблюється процес старіння населення, що знаходить прояв в підвищенні частки людей похилого віку (старше 65 років) в загальній його чисельності.

Необхідно усвідомити, що відмічені негативні демографічні процеси сформували несприятливу з точки зору потреб сучасної економіки вікову структуру зайнятості населення.

Потенціал демоекономічного розвитку регіонів України значно зумовлений сучасними кризовими явищами. Вони негативно впливають на

природне відтворення населення, пригнічують демографічну складову пропорцій робочої сили, формують нераціональні міграційні потоки, які на окремих територіях можуть перетворитись на чинник дестабілізації локальних ринків праці.

Роль демографічного чинника (чисельності та структури населення) в забезпеченні розвитку продуктивних сил регіону обумовлюється взаємозв'язком демографічних характеристик та економічних категорій, представленим, зокрема на рисунку 1.

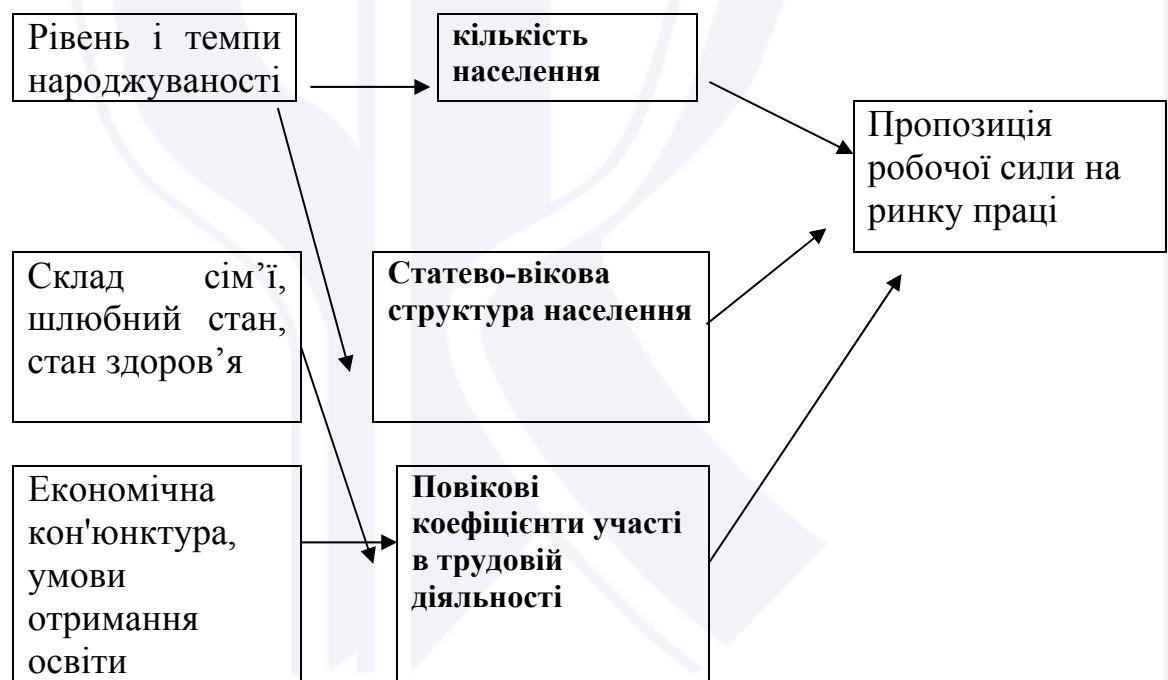

Рис. 1. Взаємозв'язок демографічних і економічних показників.

Необхідно також звернути увагу на те, що територіальний перерозподіл робочої сили може використовуватись як одна з форм соціально-економічного регулювання пропозицій робочої сили, яка впливає на рівень забезпеченості трудовими ресурсами галузей на конкретній території.

Трудоресурсний потенціал регіону характеризується чисельністю трудових ресурсів, їхньою статеві-віковою структурою, рівнем професійної освіти, фактором робочого часу, станом здоров'я, рівнем дисципліни тощо.

Важливим питанням даної теми є також вибір методів регулювання

зайнятості населення, який залежить від конкретної ситуації, що склалася на локальному ринку праці. При цьому мають враховуватись інтереси конкретних територій окремих галузей і підприємств. Оптимальний варіант механізму регулювання ринку праці повинен враховувати такі чинники:

- інвестиційний потенціал, його відтворювальну структуру;
- сукупність робочих місць і зміни в їх складі в результаті ринкових трансформацій (демонополізації, приватизації, банкрутств);
- демографічні умови і характер поповнення економічно активного населення;
- фонд життєвих благ і рівень грошових фондів працівників.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. В чому полягають особливості демографічної ситуації в Україні?
2. Як визначити природний приріст населення? Надайте характеристику регіональних відмінностей цього показника?
3. Розкрийте сутність поняття «Трудоресурсний потенціал», охарактеризуйте його ознаки.
4. Покажіть взаємозв'язок між показниками, що характеризують ситуацію, і забезпеченістю економіки робочою силою.
5. Назвіть типи регіональних ринків праці і поясніть причини їх відмінностей.

Література [1,5,6,9,11]

Тема 6. Природно-ресурсний потенціал і його економічна оцінка.

Методичні вказівки до вивчення теми.

Дана тема потребує особливої уваги оскільки наявність природних ресурсів є головною передумовою розміщення продуктивних сил на певній території.

Сукупність всіх природних запасів і умов, що є і можуть бути задіяні на території регіону являє собою природно-ресурсний потенціал.

При освоєнні значних джерел природних ресурсів виникають великі

промислові центри, формуються господарські комплекси, що визначають ринкову спеціалізацію, місце регіонів у територіальному поділі праці. Розміщення, умови видобутку і характер використання природних ресурсів впливають на зміст і темпи регіонального розвитку.

Необхідно підкреслити, що залежність різних галузей господарства від природних ресурсів не однакова. Її поділяють на три ступені: вирішальну, значну та незначну (Табл. 1).

Таблиця 1

Ступінь залежності розміщення галузей господарства та видів виробництва від природних ресурсів

Ступінь залежності		
Вирішальна	Значна	Незначна
Сільське господарство Лісове господарство Рибне господарство Гідроенергетика Трубопровідний транспорт Рекреаційне господарство Суднобудування Калійні добрива Гірничодобувна промисловість	Чорна металургія повного циклу Металургія міді, свинцю, цинку, нікелю. Теплоенергетика Сода Льняні тканини Цукрова промисловість Овочеконсервна промисловість Будматеріали Охорона здоров'я	Машинобудування Текстильна (окрім льняної) Швейна Взуттєва Атомна енергетика Залізничний, автомобільний та авіаційний транспорт Освіта Наука Культура

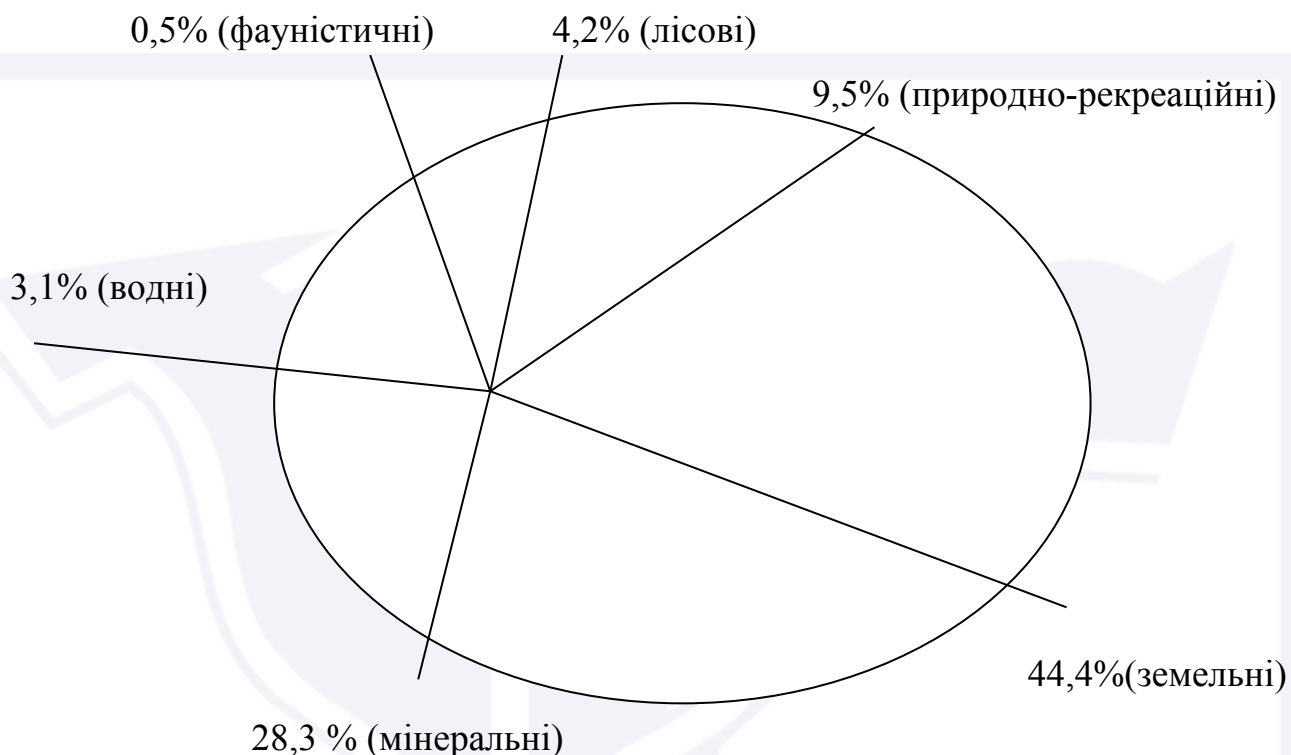
За класифікацією, наданою В.В. Ковалевським

Останнім часом виокремилась така тенденція: чим вищий рівень розвитку виробництва в країні, тим менша залежність від ресурсного фактору. Приклад – Японія. Країна має лише 5 % необхідних природних ресурсів, а є лідером у світі у виплавці сталі та кольорових металів, у машинобудуванні, електроніці, хімічній та лісовій промисловості.

Науковими підрозділами академії наук було зроблено оцінку природно-ресурсного потенціалу України. Результати досліджень опубліковані в книзі

В.П. Руденко «Природно-ресурсний потенціал Української РСР». Структуру природно-ресурсного потенціалу представлено на діаграмі.

Важливим питанням при вивченні даної теми є оцінка природно-ресурсного потенціалу. Існує два основних види оцінки: технологічна та економічна. При технологічній оцінці виявляється ступінь придатності ресурсів до того, чи іншого виду людської діяльності з урахуванням сучасної діяльності з урахуванням сучасної або перспективної технології їх використання. Технологічна оцінка здійснюється, як правило, перед економічного.

Економічна оцінка природних ресурсів необхідна, по-перше, для визначення міри їх ефективного використання, по друге, для адекватного відображення витрат, пов'язаних з природокористуванням, у витратах на виробництво. Запровадження платного природокористування було передбачено Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Запитання та завдання для самоконтролю.

1. Дайте визначення природно-ресурсного потенціалу.
2. Наведіть приклади ствердження «чим вищий рівень розвитку виробництва в країні, тим менше вона залежить від ресурсного фактору».

3. Охарактеризуйте ступінь залежності окремих галузей господарства від природних ресурсів.
4. Розкрийте структуру природно-ресурсного потенціалу України.
5. Які види оцінки природних ресурсів Вам відомі?
6. В чому полягає суть економічної оцінки природних ресурсів і для чого вона потрібна.

Теми для підготовки рефератів:

1. Працівники як основний елемент продуктивних сил.
2. Наука як специфічний елемент продуктивних сил.
3. Закони та закономірності розміщення продуктивних сил.
4. Теорії та концепції розміщення продуктивних сил.

Література [11,15,19,20,21]

Змістовий модуль III. Розміщення продуктивних сил України.

Тема 9. Народногосподарський комплекс та його галузева і територіальна структура

Методичні вказівки до вивчення теми:

Вивчення даної теми слід починати з усвідомлення сутності Національної економіки як системи та її зв'язків з іншими системами – природою та суспільством. Головним, на що тут треба звернути увагу, є:

- національна економіка (народногосподарський комплекс) – це сукупність економічних суб'єктів, які функціонують на території держави протягом тривалого періоду;
- діяльність економічних суб'єктів (і економіки в цілому), з одного боку, полягає в перетворенні природних ресурсів, а з іншого, це перетворення здійснюється у відповідності з потребами суспільства. Отже, економіку необхідно розглядати як з'єднуючу ланку між двома складними системами – природою та суспільством.

Для аналізу рівня соціально – економічного розвитку продуктивних сил країни в цілому і окремих регіонів важливе значення має дослідження різних

видів структур економіки (галузевої, соціально – економічної, територіальної і ін.). Тому в рамках цієї теми студент повинен запам'ятати, що в даному контексті структура економіки являє собою кількісне (у відсотках) співвідношення окремих її частин. Такими частинами можуть бути галузі, сектори економіки та економіки регіонів.

При опрацюванні навчального матеріалу слід звернути увагу на різні підходи до класифікації галузей економіки, ступінь її деталізації, ознайомитись з зарубіжним досвідом в даній сфері.

Завершення вивчення даної теми доцільно розглядом напрямів практичного застосування класифікацій галузей економіки, та видів економічної діяльності. Оскільки вони є складовою частиною єдиної системи класифікації та кодування техніко – економічної та статистичної інформації, їх використовують в інформаційних системах управління, податкових службах, органах державної реєстрації суб'єктів підприємницької та непідприємницької діяльності, міністерствах і відомствах, підприємствах і організаціях при обробці статистичної інформації, забезпечуючи її співставність.

Класифікація галузей і видів економічної діяльності можуть використовуватись також окремими юридичними та фізичними особами під час розроблення стандартів, коли потрібно мати інформацію, що характеризує діяльність різних господарських суб'єктів.

Вказані класифікації та розраховані на їх основі структури широко використовуються для міжрегіональних та міждержавних порівнянь.

ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. В умовах формування ринкових відносин частка галузей матеріального виробництва в структурі ВВП:

- а) зростає;
- б) залишається незмінною;
- в) зменшується;
- г) можливі всі три варіанти.

2. У структурному аналізі розміщення виділяють:

- а) промисловість, сільське господарство, машинобудування;
- б) сферу матеріального виробництва і невиробничу сферу;
- в) галузі виробництва і соціальну сферу;
- г) транспорт, будівництво, торгівлю.

3. *Зазначте, яка з названих форм територіальної організації промисловості означає групу підприємств, що компактно розташовані на невеликій території:*

- а) промисловий район;
- б) промислова агломерація;
- в) промисловий вузол;
- г) промисловий центр.

4. *Рекреаційна зона – це:*

- а) сукупність функціонально зв'язаних рекреаційних пунктів і курортів;
- б) територія, на якій розташовані санаторії, пансіонати, курорти;
- в) сукупність лікувальних закладів;
- г) територія для відпочинку.

5. *Рекреаційний комплекс включає такі функціональні групи:*

- а) лікувально-оздоровчу;
- б) економічну;
- в) кліматичну;
- г) лісову.

6. *Народногосподарський комплекс це :*

- а) сукупність господарських суб'єктів;
- б) виробництво товарів і послуг;
- в) сукупність підприємств матеріального виробництва;
- г) промислові підприємства, розташовані на певній території.

7. *Галузь являє собою:*

а) сукупність підприємств, що займаються спорідненими видами економічної діяльності;

б) підприємства, що використовують однакову сировину;

в) сукупність підприємств однієї форми власності;

г) підприємства, розташовані на одній території.

8. До структурних елементів економіки країни належать:

а) підприємство;

б) галузь;

в) економіка регіону;

г) промисловий вузол.

В результаті вивчення даної теми студент повинен:

Знати:

- сутність понять – національна економіка, галузь, сектор, міжгалузевий комплекс;
- види класифікації галузей та видів економічної діяльності;
- поняття структура економіки, види структур.

Уміти:

- розрахувати галузеву, соціально – економічну та регіональну структури національної економіки;
- на основі аналізу структури економіки країни (регіону) дати характеристику рівня та тенденцій їх розвитку.

Теми для підготовки рефератів:

1. Характеристика галузевої структури економіки України за 2007 – 2013 рр.
2. Порівняльний аналіз структури економіки двох областей (за вибором студента).

Тема 10. Міжгалузеві комплекси як складні структури **Методичні вказівки до вивчення теми**

Починаючи вивчати дану тему, необхідно, перш за все, взяти до уваги сучасні тенденції розвитку промисловості, які характеризуються концентрацією, спеціалізацією, кооперуванням, комбінуванням та високими темпами науково-технічного прогресу. В результаті інтеграції (об'єднання) підприємств різних галузей формуються виробничо-територіальна утворення (комплекси).

Важливо зрозуміти, що формування промислових комплексів сприяє ефективнішому використанню території, під'їзного транспорту, трубопроводів, електромереж, інженерних споруд і складського господарства тощо.

Студентам необхідно познайомитись з поглядами вчених-економістів щодо районоутворюючої ролі промислових комплексів (П.М.Алампієв, Я.Г.Фейгін, М.Д.Шаригін, Ф.Д.Заставний, М.М.Паламарчук, О.І.Шаблій).

Особливої уваги заслуговує проблема економічної ефективності регіональних промислових комплексів. Тому студентам слід розібратись в основних умовах, які її забезпечують, зокрема:

- комплексне використання в господарському обігу природних, економічних, сировинних і трудових ресурсів;
- раціональний поділ праці, поглиблення спеціалізації в межах регіонального промислового комплексу;
- формування єдиної транспортної мережі;
- централізація допоміжних виробництв;
- створення потужної бази будівельної індустрії.

Поглиблене вивчення механізмів формування промислових комплексів, їх функціонування передбачає детальне ознайомлення з принципами

об'єднання промислових підприємств в територіальні комплекси, з основними групами (типами) комплексів тощо.

Важливим завданням студентів є опанування методичних питань комплексного аналізу промислових вузлів. Зокрема, необхідно засвоїти методику дослідження галузевої та територіальної структури промислового вузла, рівня комплексного розвитку промисловості у вузлах, ефективності організації виробництва у промисловому вузлі.

Завершити вивчення даної теми необхідно розглядом тих проблем, що потребують розв'язання з метою удосконалення територіальної організації виробництва у промислових вузлах (структура виробництва, ринкова спеціалізація кожного вузла, пропорційність розвитку основних груп виробництв та відповідної інфраструктури, охорона навколишнього природного середовища).

Література [14, 15, 20, 21, 23]

Основні питання для самоконтролю

1. Назвати форми виробничо-територіальних утворень промислового характеру.
2. Поняття промислового комплексу.
3. В чому полягають відмінності в поняттях районний (регіональний) і вузловий (локальний) комплекс?
4. Основні принципи об'єднання промислових підприємств у комплекси.
5. Які основні групи промислових комплексів виділяються за умовами формування?
6. Охарактеризувати типи промислових комплексних утворень спеціалізацією виробництва (за функціональною ознакою).
7. Зміст поняття „промисловий вузол”, ознаки, його формування.
8. Які основні критерії використовуються для визначення галузей спеціалізації промислового вузла?

9. Назвати показники, що характеризують рівень комплексного розвитку промисловості у вузлах.

10. Від чого залежить ефективність розвитку промислового вузла?

ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Зазначте, що з переліченого не є формою суспільної організації виробництва:

- а) концентрація;
- б) спеціалізація;
- в) кооперування;
- г) систематизація.

2. Вкажіть, яка з названих форм територіальної організації промисловості означає групу підприємств, що компактно розташовані на невеликій території:

- а) промисловий район;
- б) промислова агломерація;
- в) промисловий вузол;
- г) промисловий центр.

3. Галузі спеціалізації економіки району визначаються за допомогою коефіцієнта:

- а) локалізації;
- б) міжрайонної товарності;
- в) виробництва продукції на душу населення;
- г) кореляції.

4. Спеціалізація району визначається за допомогою таких показників:

- а) питома вага продукції окремих галузей в загальному обсязі продукції регіону;
- б) питома вага промислової продукції регіону в загальному обсязі продукції по країні;

в) питома вага чисельності працівників, зайнятих в окремих галузях, у загальній їх кількості в промисловості регіону в цілому;

г) питома вага чисельності працівників, зайнятих у промисловості регіону, в загальній чисельності працівників по країні.

В результаті вивчення даної теми студент повинен:

Знати:

- сутність поняття „промисловий комплекс” та його основні ознаки;
- передумови формування промислових комплексів;
- основні типи промислових комплексів та їх характерні риси;

Уміти:

- показати відмінності промислових комплексів і промислових вузлів;
- розкрити умови, що впливають на економічну ефективність регіональних промислових комплексів;
- пояснити порядок визначення галузей спеціалізації промислового вузла;
- визначати важливіші показники для характеристики рівня комплексного розвитку промисловості у вузлах;
- дати характеристику основних напрямків удосконалення територіальної організації промислового виробництва.

Теми для підготовки рефератів

1. Характеристика промислових вузлів на території України.
2. Особливості формування та аналізу промислових комплексів.
3. Регіональні науково-технічні парки як форма регіонального розвитку продуктивних сил.

Література [4, 5, 7, 9, 14]

Змістовий модуль IV. Обґрунтування розміщення виробництва та управління розвитком регіонів

Тема 21. Особливості розвитку економіки регіонів в конкурентному ринковому середовищі

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчаючи дану тему, слід виходити з того, що в ринкових умовах всі регіони є економічно самостійними суб'єктами господарства країни. Завдяки цьому змінюється їх положення та функції в конкурентному середовищі. Саме виконання цих функцій (зокрема, узгодження і захист інтересів регіону всередині країни і за кордоном, створення умов для успішного розвитку в регіоні малого та середнього бізнесу, створення системи регіональних пільг і гарантій для діяльності підприємницьких структур тощо) сприятиме забезпеченню економічної, соціальної та екологічної безпеки, зміцненню конкурентних позицій та стабільному розвитку регіональної економіки.

Студентам необхідно зрозуміти, що всі регіони мають різні конкурентні позиції, а значить, - різні умови для ефективної підприємницької діяльності. В зв'язку з цим, потрібно з'ясувати, які саме чинники визначають ці позиції, а відтак і привабливість регіону для розміщення нових та реконструкції існуючих підприємств і створення робочих місць. Останнє сприятиме зростанню зайнятості, підвищенню добробуту населення та поліпшенню фінансово-бюджетного стану в регіоні.

Розглянувши конкурентні позиції регіонів, чинники, що їх визначають та результати посилення цих позицій, необхідно зосередити увагу на тих обмеженнях та негативних обставинах, які можуть суттєво вплинути на результативність сприятливих конкурентних можливостей. До таких обмежень та негативних чинників відносять екстремальні умови виробництва і життєдіяльності населення, недостатню вивченість екологічних умов регіону, відсутність розвиненої транспортної системи і та ін.

Важливим питанням, на якому слід зробити акцент при вивченні теми є те, що стабільність та нарощування конкурентних можливостей регіону, крім загально регіональних умов і процесів, залежить також від конкурентних позицій окремих підприємств, галузей чи міжгалузевих комплексів. Тому необхідно детально розглянути ті чинники, стимулювання яких забезпечує посилення конкурентних позицій кожного суб'єкта регіональної економіки.

На завершення вивчення даної теми необхідно звернути увагу на те, що реалізація наявних конкурентних позицій в конкретному регіоні не може забезпечити максимальне задоволення власних економічних та соціальних інтересів. Цим обумовлюється необхідність міжрегіональних зв'язків, встановлення партнерських відносин між регіонами.

Література [15, 16, 17, 19, 20]

Основні питання для самоконтролю

1. Назвати основні функції регіональних систем як економічно самостійних суб'єктів ринкових відносин.
2. Які чинники визначають стабільність та привабливість регіону для розміщення виробництва?
3. В чому полягає значення зміцнення конкурентних позицій регіону?
4. Дати характеристику обмежень та негативних чинників у формуванні конкурентоспроможності регіональної економіки.
5. Розкрити чинники, що впливають на розвиток конкурентних позицій суб'єктів регіональної економіки.
6. Охарактеризувати найважливіші конкурентні позиції у взаємодії регіонів.

Практичні завдання

1. Поясніть, чому в ринкових умовах, коли регіональні системи як економічно самостійні суб'єкти ринкових відносин набувають функцій активного впливу на формування і розвиток конкурентних позицій регіону,

місце і значення кожного регіону в ринковому просторі визначають спеціалізація та територіальний поділ праці.

В результаті вивчення даної теми студент повинен:

Знати:

- основні функції регіональних систем в умовах ринку;
- чинники, що визначають стабільність та привабливість регіону для розміщення виробництва;
- чинники, що впливають на розвиток конкурентних позицій суб'єктів регіональної економіки;

Уміти:

- охарактеризувати основні обмеження та негативні чинники, які можуть знизити результативність реалізації сприятливих конкурентних можливостей регіону;
- пояснити, чому успішний розвиток регіонів як економічно самостійних суб'єктів ринкової економіки вимагає встановлення партнерських відносин з суміжними регіональними системами;
- розкрити найважливіші конкурентні позиції у взаємодії регіонів.

Теми для підготовки рефератів

1. Конкурентні позиції регіональних систем та напрями їх зміцнення.
2. Особливості регіону як економічного суб'єкта ринкової економіки.
3. Основні напрями розвитку конкурентних позицій суб'єктів регіональної економіки.

Тема 22. Основи державної регіональної політики

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення даної теми доцільно почати з усвідомлення комплексного характеру проблем територіального розвитку. Регіонально-цілісний зміст цих

проблем визначається складним переплетенням природних, економічних та соціальних суперечностей. А це об'єктивно вимагає застосування комплексного підходу у вивченні та управлінні регіональним розвитком.

Важливо також звернути увагу на те, що в ринкових умовах (за наявності великої кількості економічно незалежних суб'єктів господарювання) державне регулювання регіональної економіки може здійснюватись в основному з допомогою таких важелів як державне замовлення, податки, норми амортизаційних відрахувань, відсотків за кредит, банківських облікових ставок, субсидій, податкових пільг і та ін. Крім того, існують також і адміністративні важелі впливу місцевих органів управління на підприємства, розташовані на території регіону (надання права на підприємництво, припинення діяльності підприємств в разі порушення ними діючого законодавства тощо).

Студентам слід зрозуміти, що саме вказані положення висувають вимоги, у відповідності з якими повинна формуватись система управління розвитком регіону, визначатись її структура, механізм функціонування і т.ін. Необхідно також ознайомитись з основними засобами, за допомогою яких здійснюється управління регіональною економікою (комплексні регіональні програми, галузеві, міжгалузеві та спеціальні програми).

Основні питання для самоконтролю

1. Поняття концепції розвитку регіону.
2. Етапи розробки концепції.
3. Поняття державна регіональна політика, її суб'єкти та об'єкти.
4. Суб'єкт та об'єкт управління.
5. Сутність організаційної системи управління.
6. Основні риси організаційних систем управління.
7. Основні чинники та принципи побудови організаційної системи управління.
8. Методи розробки організаційних систем управління.
9. Функції управлінських органів на різних рівнях (обласні, міські, районні).

В результаті вивчення даної теми студент повинен:

Знати:

- сутність регіонального розвитку;
- сутність організаційної системи управління;
- чинники, принципи та методи проектування організаційних систем управління;

Уміти:

- пояснити особливості регіональних проблем, що підлягають регулюванню;
- розкрити структуру органів державного управління на регіональному рівні (область, місто);
- охарактеризувати основні риси організаційних систем управління.

Теми для підготовки рефератів

1. Особливості управління регіональною економікою в умовах ринку.
2. Чинники і принципи побудови організаційних структур управління регіональним розвитком.
3. Зарубіжний досвід регіонального управління.

Вимоги до реферату:

- викладення матеріалу має бути логічно послідовним;
- реферат повинен мати дослідницький характер, містити постановку проблеми, узагальнене викладення самостійно опрацьованої літератури та фактичних матеріалів, а також висновки автора;
- на запозичені до реферату матеріали з літературних та статистичних джерел необхідно зробити відповідні посилання;
- обсяг реферату має становити до 15 аркушів друкованого тексту формату А-4 зі стандартними полями через 1,5 міжрядкових інтервали.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Основні закономірності розміщення продуктивних сил.
2. Сучасні проблеми розміщення продуктивних сил України.
3. Соціальна спрямованість розвитку і розміщення продуктивних сил.
4. Основні етапи розвитку вчення про економічне районування.
5. Сучасна концепція розміщення продуктивних сил.
6. Вплив державної регіональної політики на розміщення продуктивних сил.
7. Традиційні та нові методи вивчення розміщення продуктивних сил.
8. Використання балансового методу у плануванні розвитку і розміщення продуктивних сил.
9. Значення зарубіжних теорій розміщення виробництва для структурної трансформації економіки.
10. Особливості регіональних ринків праці в Україні.
11. Основні напрями удосконалення економічного районування.
12. Розвиток і розміщення теплової енергетики України.
13. Основні проблеми розвитку та розміщення паливної промисловості.
14. Проблеми раціонального використання природних ресурсів.
15. Особливості галузевої структури промисловості України та напрями її удосконалення.
16. Пріоритетний розвиток чорної металургії України в умовах перехідної економіки.
17. Особливості розміщення кольорової металургії.
18. Фактори розміщення галузей важкого машинобудування.
- 16
19. Особливості розміщення виробництва мінеральних добрив.
20. Рекреаційні ресурси та їх вплив на галузеву спеціалізацію еко-

номіки регіону.

21. Еколого-економічні проблеми в районі розміщення підприємств хімічної промисловості.

22. Аналіз рівня соціально-економічного розвитку регіону (області, економічного району — за вибором студента).

23. Урбанізація та проблеми довкілля.

24. Характеристика водних ресурсів України, особливості їх формування і розміщення.

25. Науково-технічний прогрес як чинник розміщення продуктивних сил (на прикладі окремої галузі).

26. Сучасний рівень і комплексність використання паливно-енергетичних ресурсів.

27. Економічні проблеми паливно-енергетичного комплексу.

28. Машинобудування як основа розвитку і розміщення продуктивних сил України.

29. Транскордонне співробітництво — одна з форм зовнішньоекономічної діяльності.

30. Територіальна структура агропромислового комплексу України.

31. Чинники розміщення об'єктів соціального комплексу.

32. Вплив транспорту на поглиблення територіального поділу праці.

33. Особливості розміщення промисловості будівельних матеріалів.

34. Сучасні проблеми розміщення державної промисловості України.

35. Характеристика продуктивних сил економічного району (за вибором студента).

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Актуальні проблеми і завдання курсу розміщення продуктивних сил.
2. Закономірності, принципи та чинники розміщення продуктивних сил.
3. Наукові основи економічного районування та його практичне значення.
4. Характеристика сучасної мережі економічних районів України.
5. Особливості розміщення продуктивних сил України.
6. Державна регіональна політика як інструмент регулювання розвитку регіонів.
7. Зарубіжні теорії розміщення виробництва.
8. Методи аналізу та обґрунтування розміщення продуктивних сил.
9. Роль народонаселення у розвитку та територіальній організації народного господарства.
10. Демографічна ситуація в Україні та її регіональні особливості.
11. Регіональні особливості трудозабезпеченості територій України.
12. Зв'язок формування господарського комплексу регіону та його природноресурсного потенціалу.
13. Структура та особливості розміщення рекреаційних ресурсів в Україні.
14. Основні напрями удосконалення структури народногосподарського комплексу України.
15. Сучасні форми територіальної організації промисловості.
16. Сучасний стан науково-технічного потенціалу України та його територіальна організація.
17. Розвиток і розміщення паливно-енергетичного комплексу.
18. Розвиток і розміщення машинобудівного комплексу.

19. Особливості розміщення електроенергетики.
  20. Розміщення галузей агропромислового комплексу (рослинництво, тваринництво, харчова промисловість).
  21. Розміщення галузей з виробництва товарів народного споживання.
  22. Територіальна організація транспортної системи України.
  23. Будівельний комплекс України: структура, особливості розвитку та розміщення.
  24. Чинники розвитку та розміщення хімічної промисловості.
  25. Структура та територіальна організація лісопромислового комплексу.
  26. Вплив міжнародного територіального поділу праці на розвиток міждержавних економічних зв'язків.
- 18
27. Основні форми зовнішньоекономічного співробітництва.
  28. Передумови формування спеціальних (вільних) економічних зон.
  29. Роль економічного чинника в розміщенні продуктивних сил України.
- 3 0. Зовнішньоекономічні зв'язки України з країнами СНД.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет і завдання дисципліни “Розміщення продуктивних сил”.
2. Поняття “продуктивні сили”, їх елементи.
3. Специфіка об'єкта дослідження науки про розміщення продуктивних сил.
4. Актуальні проблеми розміщення та розвитку продуктивних сил.
5. Економічні закони та закономірності. Сутність і відмінності.
6. Економічні закони, на яких ґрунтується розміщення продуктивних сил.
7. Закономірності розміщення продуктивних сил.
8. Визначити і розкрити основні принципи розміщення продуктивних сил.

9. Критерії розміщення продуктивних сил.
10. Охарактеризувати основні групи чинників розміщення продуктивних сил.
11. Сутність економічного району. Об'єктивний характер його формування.
12. Територіальний поділ праці та його вплив на формування економічних районів.
13. Найважливіші принципи економічного районування.
14. Основні районоутворюючі чинники. Їх вплив на районоутворення.
15. Особливості сучасного економічного районування України.
16. Практичне значення економічного районування.
17. Сутність державної регіональної політики.
18. Мета, завдання, об'єкт і суб'єкт державної регіональної політики.
19. Основні напрями сучасної Концепції державної регіональної політики.
20. Особливості розміщення продуктивних сил у сучасних умовах.
21. Сутність традиційних і нових методів аналізу розміщення продуктивних сил.
22. Значення територіальних балансів для аналізу та обґрунтування розміщення виробництва в регіонах.
23. Метод територіальних пропорцій у розміщенні виробництва.
24. Сутність “системного аналізу”.
25. Роль населення в розвитку та розміщенні продуктивних сил.
26. Фактори, що характеризують сучасне відтворення населення України та динаміку його чисельності.
27. Розкрити регіональні особливості розміщення населення України.
28. Пояснити відмінності трудозабезпеченості окремих регіонів України.
29. Поняття “міграції” населення. Основні причини міграції в сучасних умовах.
30. Пояснити, чим зумовлені особливості регіональних ринків праці.
31. Сутність природно-ресурсного потенціалу, його основні ознаки.
32. Принципи класифікацій природних ресурсів.
33. Основні методичні підходи до оцінки природних ресурсів.
34. Охарактеризувати мінерально-сировинні ресурси України та їх розміщення.

35. Розкрити структуру земельного фонду України.
36. Проблеми раціонального використання земельних ресурсів.
37. Основні проблеми водокористування в Україні.
38. Народногоосподарське значення та раціональне використання лісових ресурсів.
39. Розкрити вплив рекреаційних ресурсів на спеціалізацію господарства району.
40. Поняття “народногоосподарський комплекс”. Його основні елементи.
41. Характеристика виробничої сфери.
42. Характеристика невиробничої сфери.
43. Особливості співвідношення виробничої та невиробничої сфер.
44. Промисловість як найбільш комплексна та районоутворююча галузь економіки.
45. Особливості галузевої структури промисловості України.
46. Основні форми територіальної організації промисловості.
47. Поняття міжгалузевих комплексів, об’єктивний характер їх формування.
48. Сутність і структура науково-технічного потенціалу України.
49. Особливості територіальної організації науково-технічного потенціалу.
50. Роль окремих напрямів науково-технічного прогресу в розміщенні продуктивних сил.
51. Вплив основних чинників на розміщення галузей з виробництва товарів народного споживання (“споживчого”, “сировинного”, “трудоного” тощо).
52. Сутність, мета і галузева структура паливно-енергетичного комплексу.
53. Охарактеризувати розміщення окремих галузей паливно-енергетичного комплексу.
54. Особливості розміщення теплових електростанцій України.
55. Екологічні проблеми, пов’язані з розвитком електроенергетики.

56. Сутність металургійного комплексу, його галузева структура.
57. Особливості розміщення підприємств чорної та кольорової металургії.
58. Вплив машинобудування на розвиток і розміщення продуктивних сил.
59. Галузева структура машинобудування та особливості його розміщення.
60. Вплив спеціалізації та кооперування виробництва на територіальну організацію машинобудування.
61. Об'єктивна необхідність інтеграції сільського господарства та промисловості.
62. Галузева структура агропромислового комплексу та особливості його розміщення.
63. Напрями реформування територіальних агропромислових комплексів в умовах переходу до ринку.
64. Структура та чинники розміщення об'єктів соціального комплексу.
65. Особливості розміщення окремих галузей соціальної сфери.
66. Роль транспорту в розвитку та розміщенні виробництва.
67. Галузева структура транспортного комплексу та особливості територіальної організації транспортної системи.
68. Сутність, структура та роль будівельного комплексу в розвитку економіки.
69. Розміщення промисловості будівельних матеріалів.
70. Основні чинники, що впливають на розміщення капітального будівництва.
71. Структура та завдання хіміко-лісового комплексу.
72. Найважливіші чинники розміщення галузей хіміко-лісового комплексу.
73. Сутність зовнішньоекономічних зв'язків, їх основні форми.
74. Міжнародний територіальний поділ праці та міждержавні економічні зв'язки.
75. Розкрити дію закономірності вирівнювання рівнів соціально-економічного та культурного розвитку районів.

76. Класифікація галузей за чинниками, що визначають розміщення виробництва.
77. Вплив економічного чинника на розміщення виробництва.
78. Пояснити вплив чинника ринкової кон'юнктури на розміщення виробництва.
79. Показники, які необхідно враховувати при обґрунтуванні ефективності розміщення виробництва.
80. Сутність територіально-виробничого комплексоутворення.
81. Відмінності промислових комплексів від окремих груп промислових підприємств.
82. Поняття “промисловий вузол”. чинники, що зумовлюють ефективність організації виробництва у промислових вузлах.
83. Особливості територіальної організації металургії в Донецькому і Придніпровському районах.
84. Галузі важкого машинобудування. Принципи їх розміщення.
85. Чинники, що визначають розміщення галузей рослинництва і тваринництва.
86. Структура комплексу з виробництва товарів народного споживання.
87. Основні проблеми комплексного пропорційного розвитку Донбасу.
88. Що таке державні регіональні програми і в чому мета їх розробки?
89. Сутність спеціальних (вільних) економічних зон та умови їх створення.
90. Переваги економічного розвитку спеціальних (вільних) економічних зон.

Список літератури

Основна

1. Долішній М.І., Стадницький Ю.І., Запородній А.Г. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка . – Львів: Інтелект-Захід. 2003.
2. Дорогунцов С.І., Заяць Г.А., Пітюренко Ю.І. та інші. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. Підруч. К.: КНЕУ, 2005.

3. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил (теорія, методи, практика). К., 2000. – 216 с.
4. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. навч. посіб. К., Видавець Паливода А.В., 2006. – 282.
5. Концепція державної регіональної політики. Затверджена указом Президента України від 25 травня 2001 року № 341/2001.
6. Курочкін Г.Ф. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. Навчальний посібник. К.: 2004 – 273 с.
7. Сазонець І.Л., Джиджоян В.В., Чубар О.О. Розміщення продуктивних сил. – навч. посіб. К.: - 2006 - 317 с.
8. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком. навч. посіб. К.: «Вища школа» - 2000. - 223 с.
9. Хвесик М.А, Горбач Л.М., Пастушенко П.П. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. навч. посіб. К., Кондор , 2009. – 342.

Додаткова

10. Гриньова В.М., Новікова М.М. Державне регулювання економіки. Підручник. К.: «Знання». – 2008 – 398 с.
11. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ –ХХІ століть (нові пріоритети) К.: Наукова думка . – 2006.
12. Жук М.В. Регіональна економіка. Підручн. К.: Видавничий центр «Академія» - 2008 – 415 с.
13. Жук М.В., Круль В.П. Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України. Підручник. К., 2004. – 243 с.
14. Лилишенко В.І. Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України. Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 324 с.
15. Манів З.О., Луцький І.М., Манів С.З. Регіональна економіка. навч. посіб. Видавництво «Магнолія 2006». – Львів. – 2009 – 637 с.
16. Масловська Л. Регіональні програми сталого розвитку (науково-методичні аспекти) // Економіка. Фінанси. Право. – 2003. - №1 – С.3.

17. Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. Економічна і соціальна географія України з основними теоріями. К., 1998.
18. Політика регіонального розвитку в Україні: особливості та пріоритети. Аналітична доповідь/за ред. З. Варналія. – К.: - 2005.
19. Регіональна політика в країнах Європи. Уроки для України. / За ред. С. Максименка. – К.: Логос, 2000.
20. Розміщення продуктивних сил. Підручник / За ред. В.В.Ковалевського, К., «Знання» - 2006 – 545 с.
21. Розміщення продуктивних сил України. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. К., 2000. – 363 с.
22. Руденко В.П. Географія природноресурсного потенціалу України. Л., 1993.
23. Розміщення продуктивних сил України. –Підручн. К.: «Видавничий дім «Юридична книга. – 2001. – 551 с.
24. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика. К.: Вікар, 2006. – 396 с.

МАУП

Зміст

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни „Розміщення продуктивних сил”.....	5
Зміст дисципліни „Розміщення продуктивних сил”.....	7
Теми рефератів.....	31
Питання для самоконтролю.....	34
Список рекомендованої літератури.....	38

МАУП